

VERKIEZINGSKRANT

Ga stemmen!

Bepaal mee wie in jouw provincie
en waterschap de beslissingen nemen

Provinciale Statenverkiezingen en waterschapsverkiezingen

Woensdag 15 maart 2023

ProDemos

Huis voor democratie en rechtsstaat

Stichting
Lezen en
Schrijven

Waarom stemmen?

Jouw stem is belangrijk

Jij bepaalt mee wie beslist in jouw provincie en in jouw waterschap.

Met jouw stem kies je wie in de Provinciale Staten komt.

En met jouw stem kies je wie lid wordt van het algemeen bestuur van het waterschap.

Verkiezingen

Op woensdag 15 maart 2023 zijn de verkiezingen voor de Provinciale Staten en de waterschappen.

Anja

Stemmen is een recht. Dat heb ik op school geleerd en van huis uit meegekregen.

Je laat je stem horen, want dan kun je meepraten.

Lorette

Veel mensen denken dat de politiek niet veel voor hen doet. Ze beseffen niet dat zoveel wordt geregeld, zonder dat ze dat weten.

Als ik hoor dat een vrouw niet gaat stemmen, dan zeg ik: Wacht eens even. Weet je dat vrouwen eerst geen stemrecht hadden? Maar nu wel, dus stem!

Theo

Ja, je moet stemmen! Anders gaat je stem verloren.

Er is altijd wel een politieke partij die bij je past.

De overheid, dat zijn wij zelf. We moeten meer eigen verantwoordelijkheid nemen.

Yvonne

Je moet gaan stemmen.

Anders kun je de wereld niet veranderen op jouw manier.

Ga je niet stemmen? Dan moet je ook niet zeuren over de politiek.

Wat doet de provincie?

Stemmen

18+

Ben je 18 jaar of ouder?

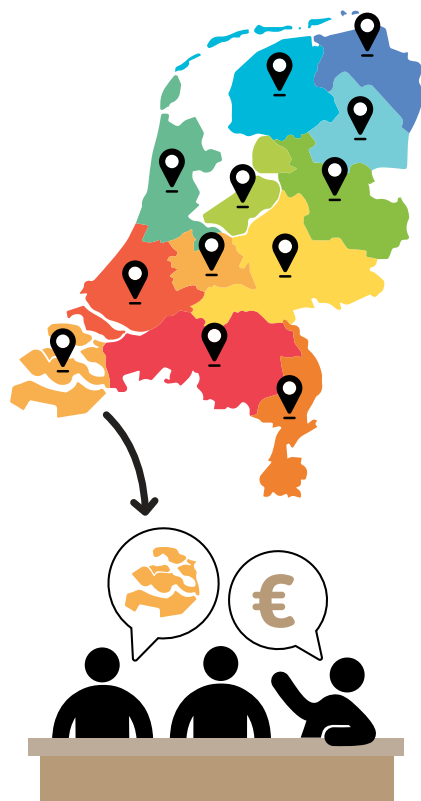

NL

Ben je **officieel** Nederlands?

Dan mag je stemmen bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten van de provincie waarin jij woont.

Nederland heeft 12 provincies.

In de Provinciale Staten zitten mensen uit de provincie waarin zij wonen. Dat zijn de leden van de Provinciale Staten. Elke 4 jaar kiezen we deze Provinciale Statenleden bij de Provinciale Statenverkiezingen.

Zij beslissen de komende 4 jaar over de plannen voor hun provincie. En zij beslissen waar de provincie geld aan uitgeeft. De Provinciale Staten controleren ook of de plannen goed uitgevoerd worden. Bijvoorbeeld door de gemeenten in de provincie.

De Provinciale Staten beslissen bijvoorbeeld over:

Natuur en water

De provincie maakt dijken hoger om te zorgen dat er geen overstromingen komen. De provincies doen dit samen met de waterschappen. Samen zorgen ze ook voor gezond zwemwater in meren en plassen.

De provincie zorgt ook voor natuurgebieden.

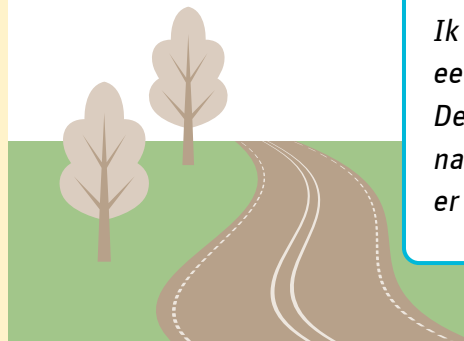

Provinciale wegen

Rij je wel eens over een N-weg? De provincie zorgt voor deze provinciale wegen.

Yvonne:

“Er wordt al lang gewerkt aan de weg tussen Katwijk en Leiden. Ik vraag me af of het wel een verbetering is. De mensen die er naast wonen hebben er echt last van.”

Reizen met de bus

De provincie regelt dat er bussen rijden tussen gemeenten. En waar de bushaltes zijn.

Anja:

“Er is bezuinigd op de bussen in de dorpen. Sommige bussen rijden alleen in de spits.”

Ruimte: wat komt waar

De Provinciale Staten beslissen waar bedrijven, woningen, wegen en natuurgebieden komen.

De Provinciale Staten bepalen waar boeren een bedrijf mogen starten. En maken regels waar boeren zich aan moeten houden.

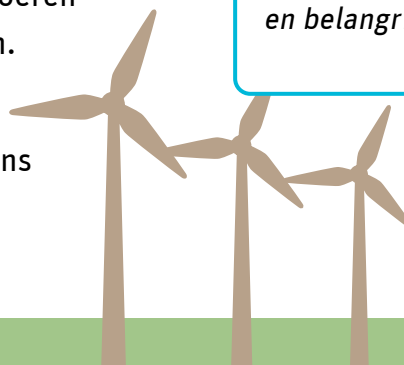
De Provinciale Staten bepalen waar windmolens mogen komen.

Lorette:

“Als windmolens ver van een woongebied staan, zijn ze goed en belangrijk.”

Theo:

“Ik heb twee windmolens voor de deur. Ze steken boven de huizen uit. Dat vind ik maar niks.”

Wat doet het waterschap?

Stemmen

Ben je 18 jaar of ouder?

Woon je **officieel** in Nederland?

Dan mag je stemmen bij de verkiezingen voor het waterschap waarin jij woont.

Er zijn 21 waterschappen in Nederland.

Zij zorgen voor genoeg water en schoon water in sloten, rivieren en meren.

De waterschappen zorgen ook voor de dijken. Zij beschermen Nederland tegen overstromingen.

Theo:

“Dijken moeten goed worden bijgehouden. Als we geen dijken hebben, verzuipen we.”

Het bestuur van een waterschap beslist bijvoorbeeld over:

Droogte en wateroverlast

Gaan we van tevoren iets doen tegen droogte en wateroverlast? Of repareren we achteraf de schade?

Lorette:

“Ik heb gezien dat water werd opgevangen voor de boeren bij mij in de buurt. Het is goed dat ze dat doen.”

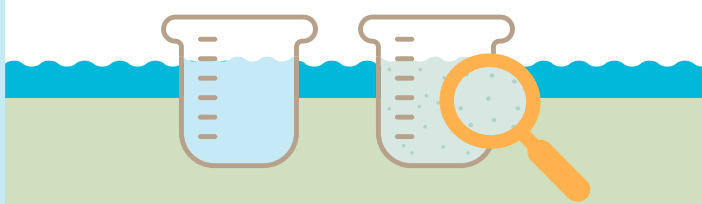
Hogere dijken

Gaan we hogere dijken bouwen? Of geven we meer ruimte aan het water?

Schoon water

Maken we water in meren en rivieren extra schoon, zodat je erin kunt zwemmen? Of is minder schoon ook goed?

Rioolwater

Gaan we minder door de gootsteen spoelen? Of meer belastinggeld uitgeven aan het schoonmaken van rioolwater?

Yvonne:

“We moeten met elkaar de wereld schoonhouden.”

Anja:

“Ik betaal er belasting voor. Dat is het enige dat ik ervan weet.”

Belasting

De waterschappen hebben geld nodig om hun werk te kunnen doen.

Daarom betalen we belasting aan de waterschappen.

Bijvoorbeeld zuiverings-heffing.

Met dit geld maken de waterschappen rioolwater schoon.

Het bestuur van het waterschap bepaalt hoeveel waterschapsbelasting we betalen.

Op welke partij ga ik stemmen?

Kies de politieke partij die het best bij jouw ideeën past

Maar hoe weet je dat? Een paar tips:

Wat willen politieke partijen? Ga op zoek!

Bekijk **plannen** van politieke partijen op hun website of bijvoorbeeld op hun pagina op Facebook of account op Instagram.

Stel vragen aan politieke partijen. Stuur een mail of bel. Het mailadres en het telefoonnummer staan op hun website.

Leden van politieke partijen delen folders uit **op straat**. Of ze komen langs de deur. Je kunt ze alles vragen.

Soms zijn er **verkiezingsbijeenkomsten** in de buurt. Daar kun je gratis naartoe.

Kijk tv of luister naar de radio, bijvoorbeeld naar een **verkiezingsdebat**. Of volg het nieuws van de **regionale omroepen**. Daar vertellen politieke partijen welke plannen ze hebben.

Anja:

“Er is te weinig informatie over de verkiezingen voor de Provinciale Staten. Je weet vaak niet wat politieke partijen vinden en wat ze voor je kunnen betekenen.”

Theo:

“Ik haal mijn informatie uit wat op TV is. Ik heb wel eens zendtijd voor politieke partijen gekeken. Dat vond ik goed om te zien.”

Praat met andere mensen: je familie, vrienden of buren

Vraag welke politieke partij zij kiezen. En welke partij niet. En waarom.

Bedenk dan wat jij daar zelf van vindt. Je mag helemaal zelf kiezen op welke partij je stemt.

Lorette:

“Met een groep vrouwen in het wijkcentrum praten we over alles. Dus ook over politiek.”

Gebruik een stemhulp

Kijk of er een stemhulp is voor jouw provincie, bijvoorbeeld op www.stemwijzer.nl. Een stemhulp voor de waterschapsverkiezingen vind je op www.waterschapsverkiezingen.nl.

Hier geef je jouw mening over een aantal onderwerpen.

Daarna zie je welke politieke partijen het vaak met jou eens zijn.

Op wie stem je?

De meeste mensen stemmen op de nummer 1 van een partij. Dat is de **lijsttrekker**.

Je kunt ook stemmen op iemand anders van de lijst. Bijvoorbeeld speciaal omdat het een vrouw of een jongere is. Of omdat het iemand is die je kent.

Stemmen: zo doe je dat!

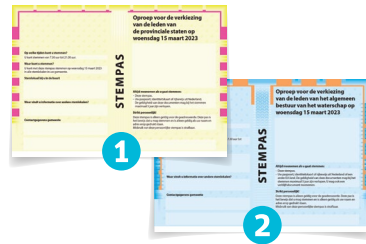

Let op!

Er zijn 2 verkiezingen op woensdag 15 maart 2023.

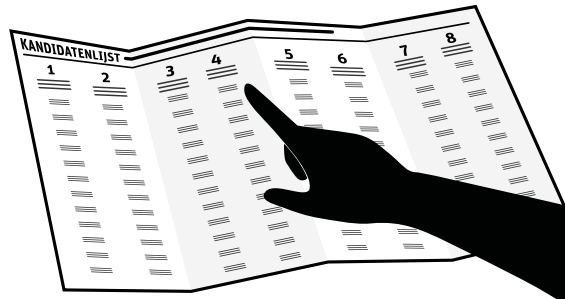
1. voor de Provinciale Staten
2. voor de waterschappen

Je mag dus 1 of 2 keer stemmen.

1. Je krijgt een stempas thuis

De gemeente stuurt je een stempas en een kandidatenlijst.

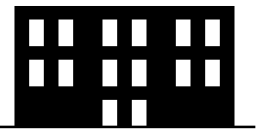
2. Kies een politieke partij

Je ziet op de kandidatenlijst welke partijen meedoen aan de verkiezingen.

STEMBUREAU

☀️ 7:30 uur
🌙 21:00 uur

3. Ga naar het stembureau

Ga met je stempas naar het stembureau.

Neem ook je paspoort of rijbewijs of identiteitskaart mee. Je kunt hiermee stemmen als het geldig is.

Je mag er ook nog mee stemmen als het maximaal 5 jaar verlopen is.

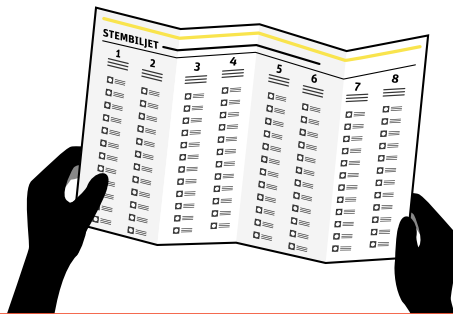

4. Lever je stempas in

Geef je stempas aan de mensen van het stembureau.

Laat ook je paspoort of rijbewijs of identiteitskaart zien.

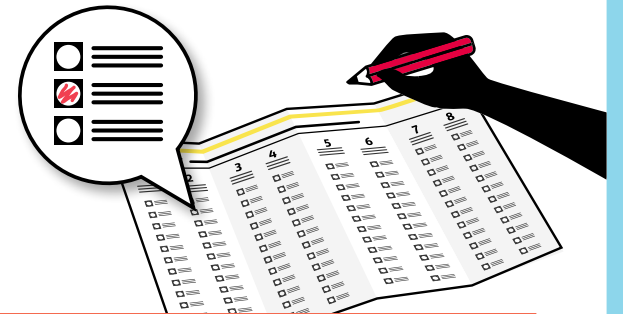
De mensen van het stembureau controleren je stempas en wie je bent.

5. Je krijgt een stembiljet

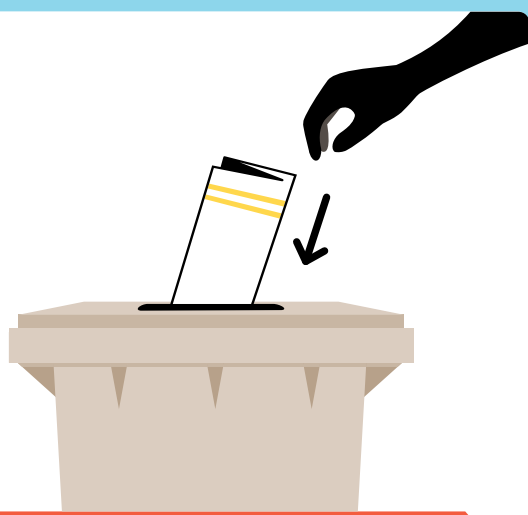
Op het stembiljet staan de politieke partijen die meedoen aan de verkiezingen.

De mensen op wie je kunt stemmen, staan op het stembiljet, bij hun politieke partij.

6. Kleur 1 vakje rood

Ga een stemhokje in met het stembiljet. Dat doe je alleen. Niemand mag meekijken als je stemt. In het stemhokje ligt een rood potlood. Zoek op het stembiljet de naam van de persoon op wie jij wilt stemmen. Kleur het vakje rood dat voor deze naam staat.

7. Doe je stembiljet in de stembus

Vouw het stembiljet weer dicht en stop het in de stembus.

8. Je hebt gestemd!

Na 21:00 uur worden alle stemmen geteld. De uitslag wordt daarna bekend gemaakt. Je vindt de uitslag op internet, bijvoorbeeld op www.nos.nl. Of in het nieuws, op de radio, op tv of in de krant.

Stempas kwijt of niet gekregen?

Je kunt een nieuwe stempas aanvragen bij de afdeling Burgerzaken van jouw gemeente.

Dat kan tot vrijdag 10 maart 2023 17:00 uur.

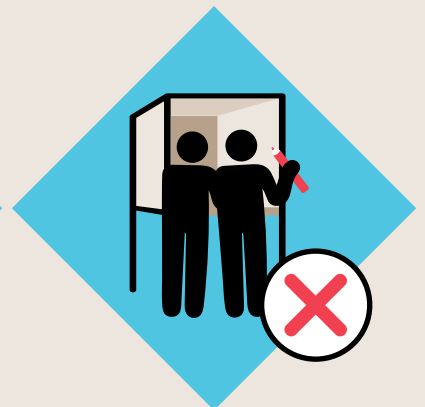
Stemmen: wat mag wel en wat mag niet?

Alleen

Stemmen doe je alleen.
Je mag niet samen in een stembokje staan.

Ben je blind of heb je 2 armen in het gips?
Dan mag iemand van het stembureau helpen.
Of iemand die jij zelf kiest.

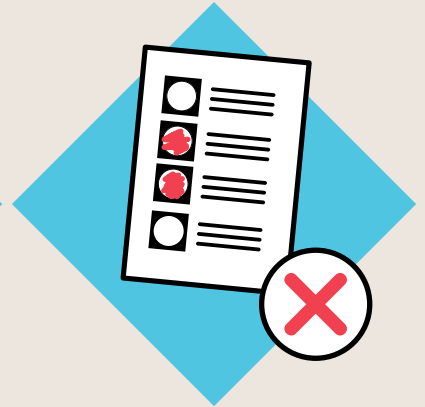
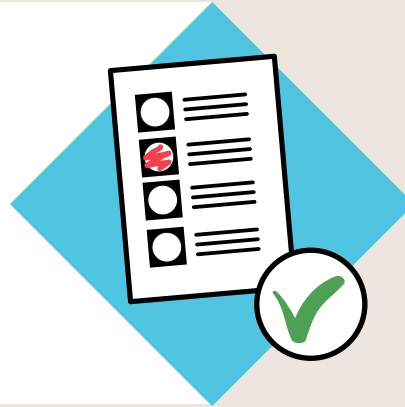

Kleur 1 vakje rood

Je stem is geldig als je 1 hokje rood maakt op het stembiljet.
Niet meer. Je mag niets schrijven of tekenen op het stembiljet.

Foutje?

Vraag een nieuw stembiljet aan de mensen van het stembureau.
Dat mag 1 keer.

Blanco

Je mag blanco stemmen.
Dan maak je geen hokje rood op het stembiljet.

Je stem telt dan niet mee voor de uitslag.
Wel voor hoeveel mensen gestemd hebben.

Geheim

Je kiest helemaal zelf op welke partij en welke persoon je stemt.
Je hoeft aan niemand te vertellen op wie je hebt gestemd.

Niet zelf stemmen?

Je mag iemand anders vragen voor jou te stemmen.
Dat heet machtigen.

Je kan alleen iemand machtigen die:

1. in dezelfde gemeente woont als jij
2. zelf ook op dat moment stemt
3. gaat stemmen bij dezelfde verkiezingen
4. voor de waterschaps-verkiezingen:
in hetzelfde waterschap woont als jij

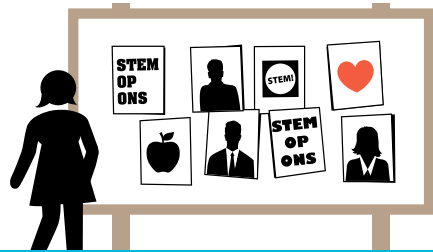
Lorette:

“Als ik hoor dat iemand niet kan gaan stemmen, dan vraag ik of die mij wil machtigen. Ik ga dan voor zo iemand stemmen.”

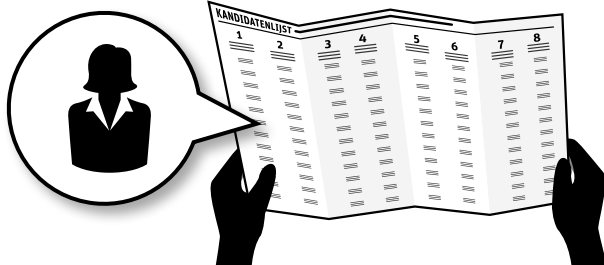

Klaar om te stemmen?

1

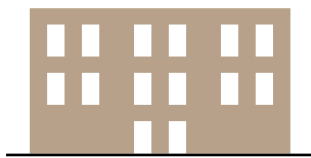
Op welke partij ga ik stemmen?

2

Op welke persoon ga ik stemmen?

STEMBUREAU

3

Waar is het stembureau?

4

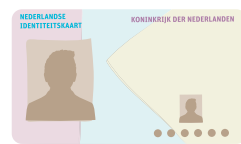
Stempassen bij me

of

of

5

Paspoort of rijbewijs of identiteitskaart bij me

Klaar om te stemmen!

Stichting ABC

ABC is een vrijwilligersorganisatie van en voor laaggeletterden in heel Nederland. Kijk voor meer informatie op www.a-b-c.nu of bel **06-83518284**.

Stichting
Lezen en
Schrijven

Stichting Lezen en Schrijven

Wil je beter leren lezen, schrijven of rekenen? Of omgaan met de computer? Bel dan **0800 – 023 44 44** of kijk op www.ikwilleren.nl.

Wil je anderen hiermee helpen of meer weten? Kijk dan op www.lezenenschrijven.nl.

Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

IPO

Het Interprovinciaal Overleg (IPO) komt op voor de 12 provincies bij de regering en de Europese Unie. Het IPO is voor een sterke economie in de regio en een overheid die goed bestuurt. Kijk voor meer informatie op www.ipo.nl of mail communicatie@ipo.nl.

Unie van Waterschappen

De Unie van Waterschappen is de vereniging van de 21 Nederlandse waterschappen. Waterschappen werken aan sterke dijken, schoon en voldoende water. Kijk voor meer informatie op www.unievanwaterschappen.nl of mail info@uvw.nl.

ProDemos

Huis voor democratie en rechtsstaat

ProDemos

ProDemos is het 'Huis voor democratie en rechtsstaat'. ProDemos legt uit wat de spelregels zijn van de democratie en de rechtsstaat en laat zien wat je zelf kunt doen om invloed uit te oefenen – in de gemeente, het waterschap, de provincie, het land en Europa.

Bel ons met je vragen over de verkiezingen: **070-757 02 00**

ProDemos maakt ook de StemWijzer. Kijk op www.stemwijzer.nl.

Samenstelling en tekst: ProDemos, Stichting Lezen en Schrijven en Stichting Makkelijk Lezen **Vormgeving:** Lidewij Spithuis Ontwerpstudio
Druk: Rodi Rotatiedruk **In samenwerking met:** Stichting ABC, Stichting Lezen en Schrijven en Stichting Makkelijk Lezen
ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat | Hofweg 1H, 2511 AA Den Haag | 070 7570200 | info@prodemos.nl | www.prodemos.nl